

Orup

NÆM 2004:112

Beretning for udgravning

Næstved Museum 2004

Beretning for udgravning ved Orup

Skattefund af romerske denarer

Tybjerg Sogn, Tybjerg Herred, Storstrøms Amt (tidl. Præstø)

Stednavn: Orup

J.nr. NÆM 2004:112

Sb.nr. 05.07.11-26

Matr.nr. 10a Orup By

4-cm kort: 1512 IV NV

Indhold

Forhistorie	4
Topografi	4
Udgravningens data	5
Målesystem	6
Udgravningen forløb	7
Udgravningens resultater og fund	9
Mønterne (v. Helle Horsnæs, Den kgl. Mønt- & Medaillesamling)	10
Sammenfatning	12

Appendiks

- A: Møntliste (v. Helle Horsnæs, Den kgl. Mønt- & Medaillesamling)
- B: Fundliste med koordinater og angivelse af finder (mønter)
- C: Fundliste (xA-xF)

Bilag

- 1: 4-cm kort med angivelse af fundsted
- 2: Udsnit af udskiftningskort (1806)
- 3: Feltplan og spredningskort (MapInfo)
- 4: Kopi af fladeplaner (nedsat 50%)
- 5: Anlægsliste og snittegninger (1:10)

Forhistorie

På marken syd for sit barndomshjem Næstvedvej 84 fandt Finn Hemmingsen (nu: Søndergade 29, 4100 Ringsted) omkr. 1950 tre romerske sølvdenarer. Mønterne blev af daværende nabo, historiker Sven Nielsen, bragt til Nationalmuseet til registrering, og atter tilbageleveret til Finn Hemmingsens familie. Mønterne blev ved denne lejlighed lagt i møntposer og bestemmelsen af dem er påført med afdøde prof.emer. Rudi Thomsens skrift. Desværre har registreringen ikke efterladt sig yderligere spor i Nationalmuseets arkiver. Af mønterne eksisterer i dag kun to (x1, der blev indleveret blandt de 17 første mønter, jf. nedenfor, og x39, der blev indleveret under den efterfølgende udgravning).

For få år siden kom Finn Hemmingsen i kontakt med Per Lars Christiansen (Louisevej 15, 4300 Holbæk), der er erfaren detektor-fritidsarkæolog. Da Per Lars Christiansen hørte om fundet, spurgte - og fik - han og Finn Hemmingsen tilladelse fra nuværende ejer af ejendommen (Tommy Lading, Næstvedvej 84, 4160 Herlufmagle) til at afsøge markarealet for det gamle fund.

Første detektoreftersøgning på marken blev udført efteråret 2002, hvor der på relativ kort tid fremkom otte denarer inden for et begrænset areal. Ved en tilsvarende eftersøgning i oktober 2003 fremkom yderligere otte mønter (= x2-17; mønterne fra 2002 kan ikke udskilles fra fundene 2003).

Mønterne fremkom indenfor et forholdsvis begrænset område på ca. 20 x 20 m umiddelbart vest for en mindre remise. Nord, syd og vest for dette område fandtes ved detektoreftersøgningerne intet, og østfor umuliggjorde remisens buske, småtræer, lave krat etc. detektoreftersøgning på denne del.

De 17 fundmønter blev i første omgang afleveret til Næstved Museum for efterfølgende i marts 2004 at blive videregivet til Danefævurdering på Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- & Medaillesamling ved museumsinspektør Helle Horsnæs.

Da indleveringen og beskrivelsen af fundomstændighederne med al tydelighed talte om et opløjet skattefund, blev det besluttet at der burde foretages en egentlig arkæologisk udgravning på fundstedet. Udgravningen kom efterfølgende i stand som et samarbejdsprojekt mellem Næstved Museum og Nationalmuseet og – ikke mindst – med stor imødekommenhed fra nuværende ejer.

Topografi

Fundstedet ligger ved den nordøstlige fod af en let skrånende, langstrakt højning, der som et lille sandet næs skyder sig ud i et tidligere vådområde (se Bilag 1). Vådområdet ses på udskiftningskortet fra 1806 at have indgået i et mere vidstrakt system af fugtige enge og moser (jf. Bilag 2). På grund af dræning er hovedparten af området i dag imidlertid tørt, bortset fra en nyere mergelgrav umiddelbart sydøst for fundstedet. Ved udgravningen kunne det efter muldafrømningen tydeligt iagttages, at kanten af vådområdet stort set havde fulgt det østlige felts vestgrænse (angivet med stipling på T2, Bilag 4).

Udgravningen set fra sydøst

Få hundrede meter øst for udgravningsområdet stiger landskabet mod en temmelig markant bakke (58 m), hvilket også er tilfældet ca. 500 m nord for arealet, hvor landskabet kulminerer i bakken ved Buske Mølle (godt 60 m). Nord og nordøst herfor falder landskabet atter mod Suså-dalen, der ligger ca. 1½ km fra fundstedet.

1806-kortet viser endvidere at markerne umiddelbart omkring fundstedet tidligere har været gennemskåret og omfattet af større vådområder (se Bilag 2). Dette stemmer godt overens med Finn Hemmingsen oplysning om, at der på markarealet mellem fundstedet og landevejen mod vest er påført opfyld i 1900-tallet.

Udgravningens data

Udgravningen blev udført i dagene 28. august til 5. september (weekender inkl.) samt enkelte efterfølgende dage under ledelse af arkæologistuderende Lehne Christensen og Jonas Christensen fra Københavns Universitet.

Udgravningsholdet udgjordes af frivillige fra Næstved Museumslaug (Anne-Grethe Lindgreen, Annelise Jespersen, Hans L. Jensen, Jørgen Elming, Lars Jørgen Hansen, Leo Schnoor, Peter Henriksen og Søren Terkelsen), museumstekniker Kim Christoffersen (Næstved Museum) samt lodsejer, Tommy Lading og de to oprindelige findere, Finn Hemmingsen og Per Lars Christiansen. Endvidere deltog museumsinspektør Helle Horsnæs (Den kgl. Mønt- & Medaillesamling) og Thomas Roland (Næstved Museum).

Undersøgelsen blev finansieret af Næstved Museums undersøgelseskonto med kr. 27.337,00; maskinkraft blev leveret og ført af frivillig Peter Henriksen.

Fra udgravningen foreligger 1 gravebog (med dagbog, div. lister, beskrivelse af A1-4 samt snit af A2 og A4), 1 detail-tegning af vestfeltet i 1:50 (T1), 1 oversigtstegning i 1:100 (T2) samt en række digitalfoto (u. nr.). Tegningerne er senere rentegnet i MapInfo af Jonas Christensen, og foreligger som udprint og på CD-rom i sagen.

Alle mønter fremkommet ved Orup er indleveret til Den kgl. Mønt- & Medaillesamling som danefæ. Der er hér registreret som KMMS inv.nr. FP 6831.1-17, FP 6932.1-49, FP 7017.1-10 og FP 7095.1-2. På Næstved Museum er mønterne registreret under j.nr. NÆM 2004:112x1-x78 (jf. Appendiks A; bemærk at løbenummeret hér udelukkende angiver den kronologiske sekvens for x1-x78 og ikke hverken KMMS inv.nr. el. NÆM j.nr.). De enkelte øvrige fund (xA-xF) og originalmateriale opbevares på Næstved Museum under j.nr. NÆM 2004:112.

Pressen blev 2. september orienteret om fundet, hvilket medførte en del omtale i aviser, radio og TV, både lokalt, regionalt og på landsplan.

Udgravningens resultater er publiceret af Helle Horsnæs og Thomas Roland i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad 4/2004, s. 131-143, Liv & Lev 18-2004, s. 9-20 og Aktuel Arkæologi 6/2004, s. 14-18.

Målesystem

I forbindelse med den museets undersøgelse august/september 2004 oprettedes et lokalt målesystem på arealet: Igennem fundkoncentrationsområdet udlagdes med kompas en stik øst-vest orienteret linje, der kom til at fungere som X-akse (i Y:200) i et retvinklet koordinatsystem, med X-værdier stigende mod øst og Y-værdier stigende mod nord.

Det lokale målesystem blev via GPS-målinger fæstnet til landskoordinater, og alle Mapinfo-data er i Projektion UTM/Euref89.

Det lokale målepunkt 110/200 indmålte således til 675.297/6.138.492, 120/200 til 675.307/6.138.492, 110/203 til 675.298/6.138.494 og 120/203 til 675.308/6.138.495 (der må regnes med op til ca. 3 m usikkerhed ved GPS-indmålingerne). Koordinater i det lokale målesystem omregnes således til UTM-koordinater ved at lægge 675.189 til X-aksens værdier og 6.138.292 til Y-aksens værdier.

Ved undersøgelsens afslutning nedbankedes to træpæle indenfor remisen mod øst, således at fremtidige møntfund (dvs. møntfund efter x67) kan indmåles i forhold til disse. Den sydlige af disse pæle har i det lokale målesystem koordinaten 135/194, den nordlige 135/200

Ved detektorafsøgningen 2002 blev ingen mønter indmålt, mens fundstederne for mønterne fundet i 2003 blev opmålt skitse-mæssigt og GPS-indmålt. De enkelte mønter fra opsamlingen 2003 er dog ikke udskilt og GPS-målingerne kan således ikke relateres til specifikke mønter blandt x2-17.

I forbindelse med udbredelseskort i denne rapport skal anføres:

Denarerne er opdelt i 2 (Mapinfo-)tabeller: ”Denarer” omfatter alle denarer som er indmålt i forhold til det lokale målesystem (og således er korrekte i forhold til hinanden). Disse er markeret med sort prik på udbredelseskortet (dog er x55, 57 og 62 markeret med åben prik, da de blev fundet i bunker, og deres position derfor er noget usikker). ”Denarer GPS indmålt” omfatter de denarer som kun er indmålt med GPS. Det drejer sig om de første 14 (på de første skitser benævnt A, B, C, D, E, F, G, H, I, M, N, O, P, Q af PLC), samt x20 (der blev fundet før målesystemet var færdigt).

Udgravningens forløb

Ud fra fundspredningen af de først fundne denarer blev det valgt at etablere udgravningsfelter over de to møntkoncentrationer, der syntes at kunne udskilles, i håb om at finde en egentlig kernekoncentration - og selvfølgelig helst den egentlige nedgravning.

I området for den vestlige koncentration blev et net af kvadrater afstukket og overjorden soldet kvadratmetervis inden for disse. Fund, der fremkom ved opgravningen af mulden, blev indmålt så præcis som muligt, mens fund fremkommet i soldet blot fik anført kvadratmeter-koordinat (= sydvest-hjørnets koordinat).

Da det fra starten var klart, at det med de givne ressourcer ikke var muligt at grave og solde hele det vestlige feltområde, blev som udgangspunkt hver anden m^2 soldet, for udgravningsmæssigt at få dækket et så stort areal som muligt. Hvor der fremkom særlig mange fund, eller fandtes nedgravninger i undergrunden, blev princippet afvejet, og de omkringliggende m^2 tilsvarende undersøgt. Feltets ”skaktern”, som de fremtræder på udgravningsplanen, er således ikke regelmæssig, men et resultat af en løbende vurdering af den aktuelle udgravningssituation. På denne vis blev 62 af vestfeltets 94 m^2 undersøgt.

Vestfeltet set fra sydøst

De resterende 32 m² i vestfeltet blev mindre grundigt undersøgt. På sidstedagen blev det således besluttet at gennemgå de resterende m² inden for feltet blot med skovl og detektor. De tilbagestående m²-blokke blev således med håndskovl afgravet til undergrund i ca. tre niveau-etaper, der hver løbende blev gennemgået med detektor. Denne metode viste sig særdeles effektiv, da den både gav en tilsyneladende ret komplet fundmængde og samtidig blotlagde undergrunden, så også evt. nedgravninger blev registreret.

Det må således pointeres, at *hele* det vestlige felt har været afgravet til undergrundsniveau, med kun ganske få anlæg som resultat (A1, A2 og A4), herunder ingen kandidat til en nedgravning for skatten. I denne sammenhæng skal det endvidere bemærkes, at der flere steder kunne ses plovspor i undergrunden, hvilket antyder en temmelig omfattende og dyb pløjning på marken.

Endelig skal det nævnes, at den øverste del af muldlaget indenfor området x110-x120/y196-y198 blev skrællet af med maskine, efter forud at være grundig undersøgt med detektor, da dette lag stort set udelukkende bestod af stride rødder, der stoppede ethvert forsøg på at solde jorden herfra.

I det østlige ca. 80 m² store felt umuliggjorde et kompakt net af stride rødder i muldlaget næsten at håndgrave og solde jorden, og en anden metode måtte benyttes. I dette felt blev således fladen afgravet med en lille entreprenør-maskine med rabatskovl i tynde lag á ca. 15-20 cm. Hvert lag og den afskrabede muld blev grundigt afsøgt med detektor indtil undergrunden fremtrådte.

Endelig blev også markarealerne udenfor hovedfelterne blev systematisk og flittig eftersøgt med detektor, hvilket angav mønternes spredning udenfor hovedkoncentrationerne.

Metaldektorerne viste således absolut deres værd på gravningen både udenfor de afstukne felter og inden for disse, hvor langt flere mønter blev fundet med detektor end i soldene.

I den gode uge hovedparten af undersøgelserne fandt sted, var vejret temmelig omskifteligt. I særdeleshed var den første del af gravningen præget af regn, der vanskeliggjorde undersøgelsen. Den meget vand var således årsag til, at den ellers sandede jord, klumpede gevaldigt og næsten var umulig at få gennem soldet, hvilket naturligvis sinkede arbejdet en del. De sidste dage var til gengæld solrige, og den dermed følgende optørring af jorden var gunstig for arbejdet ved soldet.

Udgravningens resultater og fund

Ved undersøgelsen kom i alt 49 denarer for dagen (herunder dog også x39, der tilhørte ”de oprindelige tre”, men først blev afleveret under udgravningen). Med de første 17 mønter og de 12 stk. fremkommet ved detektorafsøgning efter udgravningen afsluttedes (x67-x78), er møntskatten således pr. december 2004 kommet op på 78 fundnumre (eller 77 mønter idet to stk., x29 og x38), er samhörørende. Til dette antal bør lægges yderligere 1 stk., nemlig den sidste, bortkomne, af de tre oprindelige mønter. Mønterne beskrives nærmere i nedenstående afsnit (v. Helle Horsnæs).

Af planoversigten (Bilag 3) fremgår det, at hovedparten af mønterne fremkom indenfor et forholdsvis begrænset areal på ca. 30 x 20 m. Da vi ved, at de første møntfund er gjort for ca. 50 år siden, er der bemærkelsesværdigt, at mønterne trods alt ikke er blevet ført mere omkring af de mange års pløjning og anden jordbearbejdning på stedet. De kun få møntfund nord, vest og syd for området ved udgravningsfelterne synes at angive, at koncentrationen er afgrænset i disse retninger. Fundspredningen kan imidlertid strække sig en smule længere mod sydøst i retning mod remisen, hvor det ikke var muligt at udføre detektorafsøgninger og udgravning p.gr.a. tæt kratbevoksning. Et sikkert centrum for spredningen – endsige skattens oprindelige nedgravning – kunne ikke bestemmes.

Ud over mønter fremkom der, trods den omfattende soldning af pløjejorden, kun ganske få andre genstandsfund ved udgravningen. Disse udgøres af et nyere tids skår og enkelte nyere tids metalfragmenter, samt en jernkniv fra oldtid eller middelalder. Denne kan dog ikke umiddelbart relateres til møntskatten. Skatten må altså anses for en ren denarskat. For ikke at skabe for meget forvirring i møntlisten er de få fund, der ikke udgøres af mønter, helt undtagelsesvist navngivet med bogstaver, og betegnes således xA-xF (jf. fundliste, appendiks C).

Som nævnt fremkom der i undergrunden kun tre fyldskifter (A1-2 og A4, idet A3 udgår, da det ved nærmere undersøgelse viste sig som naturskabt). Også A1 må siges at være uden interesse, da det var nedgravningen til en nyere hegnspæl, mens A2 var en noget diffus lille nedgravning, hvor i hvert fald den nordvestlige del udgjordes af en dyregang (se Bilag 5).

A4 (kogestensgrube) set fra øst

Kun A4 påkalder sig nogen interesse. Der var tale om en forholdsvis stor (ca. 1,7 x 1,2 m), næsten firkantet kogestensgrube med rundede hjørner. I toppen var den forholdsvis kompakt pakket med ildskørnede sten og i fylden sås en del trækul (prøve udtaget, xF).

Gruben blev totaludgravet og fylden soldet, men ingen fund fremkom. Anlægget er således udateret, men synes uden tvivl at kunne kategoriseres som forhistorisk. Det er dog nok tvivlsomt, om anlægget skal ses i sammenhæng med skattenedlæggelsen. Om skattenedlæggelsen udgør et offerfund, kan det selvfølgelig ikke udelukkes, at brandgruben udgør sporene efter en handling udført i sammenhæng hermed. En evt. kommende C-14 datering af trækullet vil muligvis kunne afklare dette spørgsmål.

I det østlige felt fremkom ingen egentlige fyldskifter og det meste af feltet kunne ses tidligere at have været vådbundsområde/mose. Kun en få meter bred bræmme mod vest havde således sammen undergrund som det vestlige felt (den omtrentlige afgrænsning af vådbundsområdet er angivet med stiplede linje på T2, Bilag 4). I den vestlige del af det østlige felt fandtes en del større sten, der blev udgravet og undersøgt, og kun kan opfattes som dels naturligt udskyllede sten ved det tidligere vådområde, dels dumpede sten fra markrydning etc.

Denarerne

v. Helle Horsnæs, Den kgl. Mønt- & Medaillesamling

Det samlede fund er særdeles interessant. Alle mønterne er romerske denarer, præget i perioden mellem 64/65 og 210 e.Kr. Selvom denarer fra denne periode er de aller mest almindelige romerske mønter i Danmark, så er der samlet set tale om en usædvanlig tidlig sammensætning. Blandt de danske fund dominerer normalt denarer præget under de antoninske kejsere: Antoninus Pius (131-168 e.Kr.), Marcus Aurelius (161-180 e.Kr.) og

Commodus (180-192 e.Kr.), men i Orup-skatten er disse kejseres mønter forholdsvis sjældne. Her finder vi i stedet kejserne fra det tidligere flaviske dynasti, især Vespasian (69-79 e.Kr.), samt Trajan (98-117 e.Kr.) og Hadrian (117-138 e.Kr.).

Der er dog en række eksempler på endnu tidligere mønter. Nero er repræsenteret med en enkelt denar, og det skal ses i forhold til det relativt begrænsede antal Nero-mønter fra Danmark, hvoraf en del hører til andre fund med en "tidlig" sammensætning, f.eks. Ginderup-skatten fra Nordjylland, fundene fra værkstedspladsen Lundeborg på Sydøstfyn og moseofferfundet fra Illerup Ådal.

Der er fundet hele fire mønter præget under de tre kejsere, Galba, Otho og Vitellius, der hver især kun sad på magten i få måneder i løbet af det omtumlede år 68-69 e.Kr., der fulgte mordet på Nero. For Galbas vedkommende er der tale om det første sikre fund fra Danmark (omend 2 Galba-mønter fra moseofferfundet ved Thorsberg umiddelbart syd for den danske-tyske grænse, nemlig 1 sesterts og 1 denar), Otho kendes i tre andre eksemplarer (et eksemplar publiceret i [Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad](#) 1-2, 2002, 6-8), mens der kendes et dusin Vitellius-mønter fra Danmark. Af dem er næsten halvdelen fundet i det større krigsbytteoffer fra Illerup Ådal, der er dateret i begyndelsen af 200-tallet, og dermed et af de tidligste daterede eksempler på romerske mønter i Danmark.

Skattens seneste mønt er slået under Septimius Severus (193-211 e.Kr.) i perioden 202-210 e.Kr. Man kan undre sig over, at en enkelt severisk mønt dukker op i en sammenhæng, hvor det kronologiske tyngdepunkt ligger før de antoninske kejsere. En enkelt, meget sen, slutmønt er dog ikke uden fortilfælde blandt de danske denarfund: f.eks. udgør de antoninske denarer (138-192 e.Kr.) over 75% af de 159 daterbare denarer fra Præstemose-skatten i Gudme, mens slutmønten er en Macrinus-denar slået 217-218 e.Kr.

Septimius Severus-denaren viser, at det samlede fund under ingen omstændigheder kan være nedlagt før begyndelsen af det 3. årh. e.Kr. Til gengæld er det væsentlig sværere at sige noget om, hvor længe efter denne dato nedlæggelsen kan være foretaget. De tidligste arkæologisk daterede fundsammenhænge stammer netop fra denne periode, men vi kan ikke udelukke, at skatten først er nedgravet senere i det 3. årh. eller endog endnu senere.

Sammenfatning

Af planoversigten fremgår det, at hovedparten af de 77 mønter fra Orup (status 2004) er fremkommet indenfor et forholdsvis begrænset areal på ca. 30 x 20 m. Da vi ved, at de første fund er gjort for ca. 50 år siden, er der bemærkelsesværdigt, at mønterne trods alt ikke er blevet ført mere omkring af de mange års pløjning og anden jordbearbejdning på stedet. De kun få møntfund nord, vest og syd for området ved udgravningsfelterne synes at angive, at koncentrationen er afgrænset i disse retninger. Fundspredningen kan imidlertid strække sig en smule længere mod sydøst i retning mod remisen, hvor det ikke var muligt at udføre detektorafsøgninger og udgravning p.gr.a. tæt kratbevoksning.

Selv om der på alle ca. 180 m² indenfor felterne blev gravet helt til undergrund, afslørede udgravningen desværre ingen steder nedgravningen til møntskatten. Møntskattens oprindelige skjulested og karakter er dermed stadig ukendt. Ikke engang udbredelsen af mønter indenfor fundområdet synes entydigt at kunne pege på det oprindelige centrum for spredningen. Man må derfor slå os til tåls med viden om, at mønterne er nedlagt ved foden af den lille højning i kanten af et tidligere eng- og moseareal. Det tidligere vådområdes aflejringer under den nuværende mark sås i øvrigt tydeligt i det østlige, maskinafgravede felt.

Trods de arealmæssigt set beskedne felter – i vest blev knap 100 m² undersøgt og i det øst ca. 80 m² - kan det fastslås, at skatten ikke er blevet nedlagt direkte et bopladsområde. Der fremkom således ingen bebyggelsesspor ved udgravningen. Det eneste egentlige tegn på øvrig aktivitet i oldtiden var en udateret kogestensgrube (A4) og muligvis en jernkniv (xD), der formentlig ikke har noget med møntskatten at gøre. Det er dog muligt, at der på højningen syd for udgravningsområdet vil kunne findes bebyggelsesspor, selv om vi i dag kun har topografien til at underbygge denne påstand.

Det kan således konkluderes, at der er tale om en ren denarskat, deponeret på marken ved overgangen til de mere fugtige, måske endda våde arealer - tilsyneladende på marginaljord udenfor bebygget område. Om skattedeponeringen er udtryk for en henlæggelse af værdier til senere afhentning, der er blevet forpurret, eller skal ses som offerfund, kan ikke besvares.

Nedlæggelsen af de mange romerske mønter har formentlig fundet sted engang i løbet af 3. årh. e.Kr. Skatten kan således ikke være kommet i jorden tidligere end 202 e.Kr., der er det tidligst mulige prægningstidspunkt for den seneste af mønterne. De ældste denarnedlæggelser fra Danmark, bl.a. repræsenteret af mønterne fra våbenofferfundet ved Illerup Ådal, stammer netop fra begyndelsen af 3. årh. e.Kr., og en tilsvarende tidlig datering for Orup-fundets mønter er således en mulighed. Det skal dog understreges, at mønternes lange rejse fra Romerriget til Midtsjælland på ingen måde kan kortlægges: der kan have været mange stop på vejen hertil, og nedlæggelsen ved mosen derfor være sket væsentligt senere.

Fundliste (xA-xF)**Appendiks C**

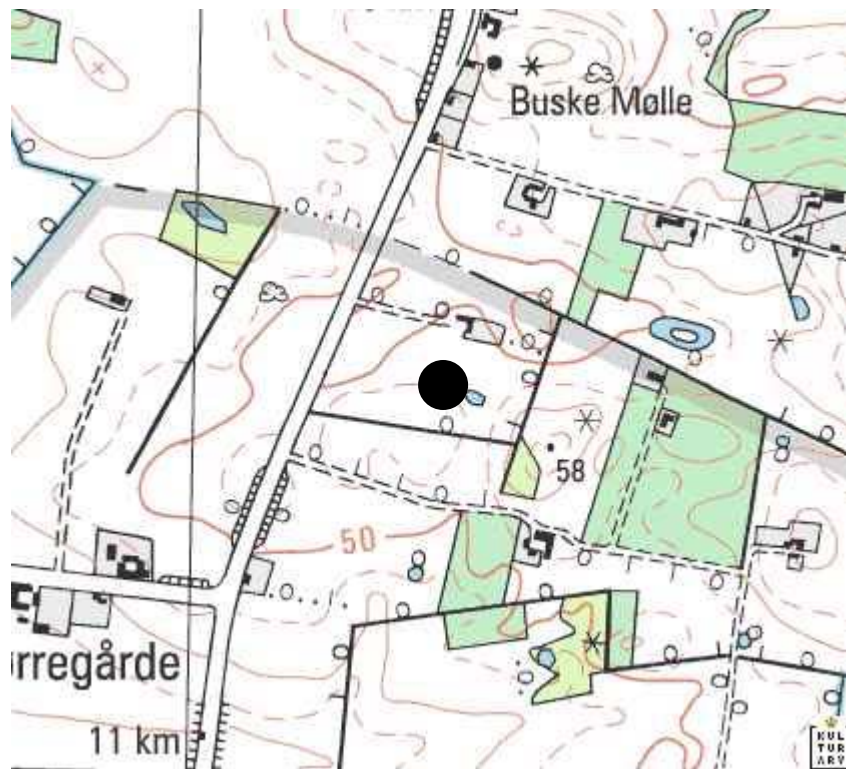
x-nr.	Genstand	Dat.	Kvadrat
xA	Mørk gråvarer, rand. Sandsynligvis jydepotte	Nyere Tid	106/201
xB	Ornamenteret metalblik (samhørende m. xC?)	Nyere Tid	
xC	Ornamenteret metalblik (samhørende m. xB?)	Nyere Tid	114/202
xD	Jernkniv (stærkt forrustet)	Oldtid/Middelalder	111,1/207,3
xE	Fragm. af jernplade/-blik	?	114/197
xF	Trækul (til C-14)		fra A4
xG	Metalblik (aflev. 15. apr. 2005 !!)	?	”Omrk. udgr.-omr.”

NB: Helt undtagelsesvis er der benyttet bogstaver i forbindelse med fundnumre; dette er sket for ikke at de få øvrige skal bryde talrækken for mønternes vedkommende

Appendiks A-C

Bilag 1-5

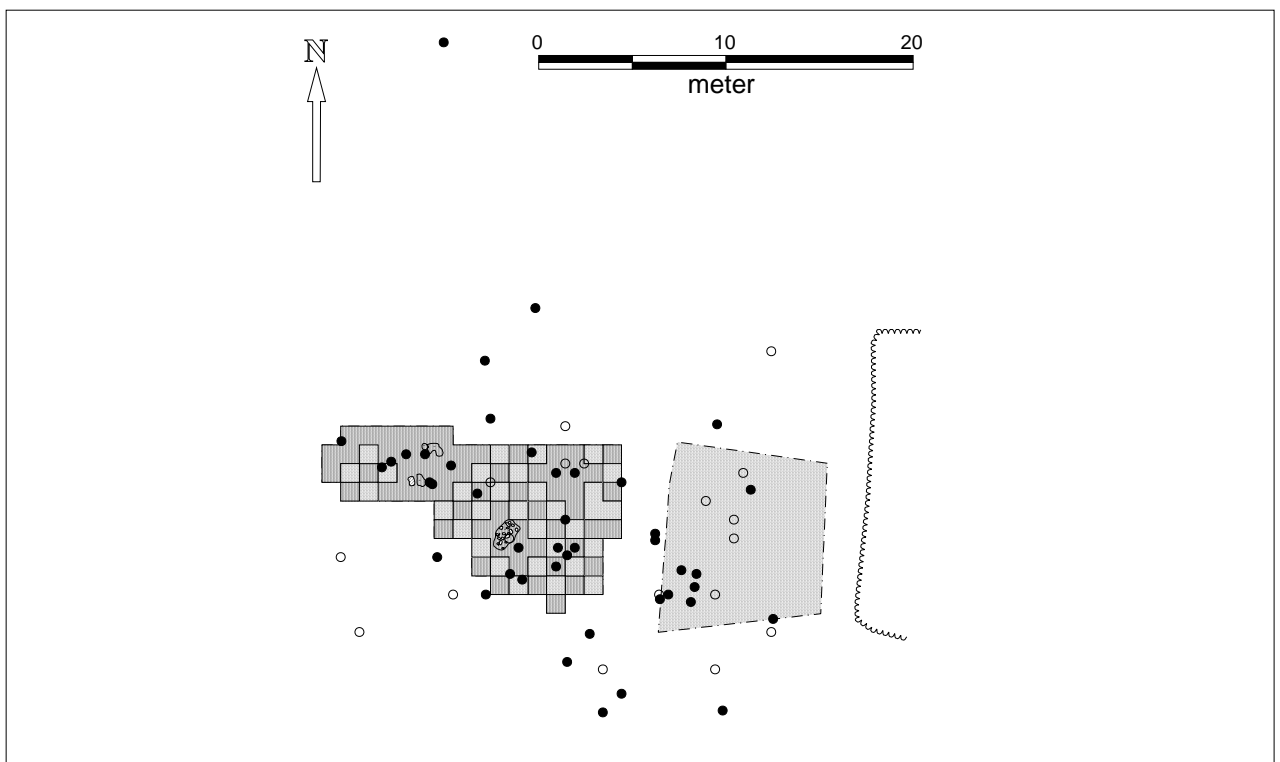
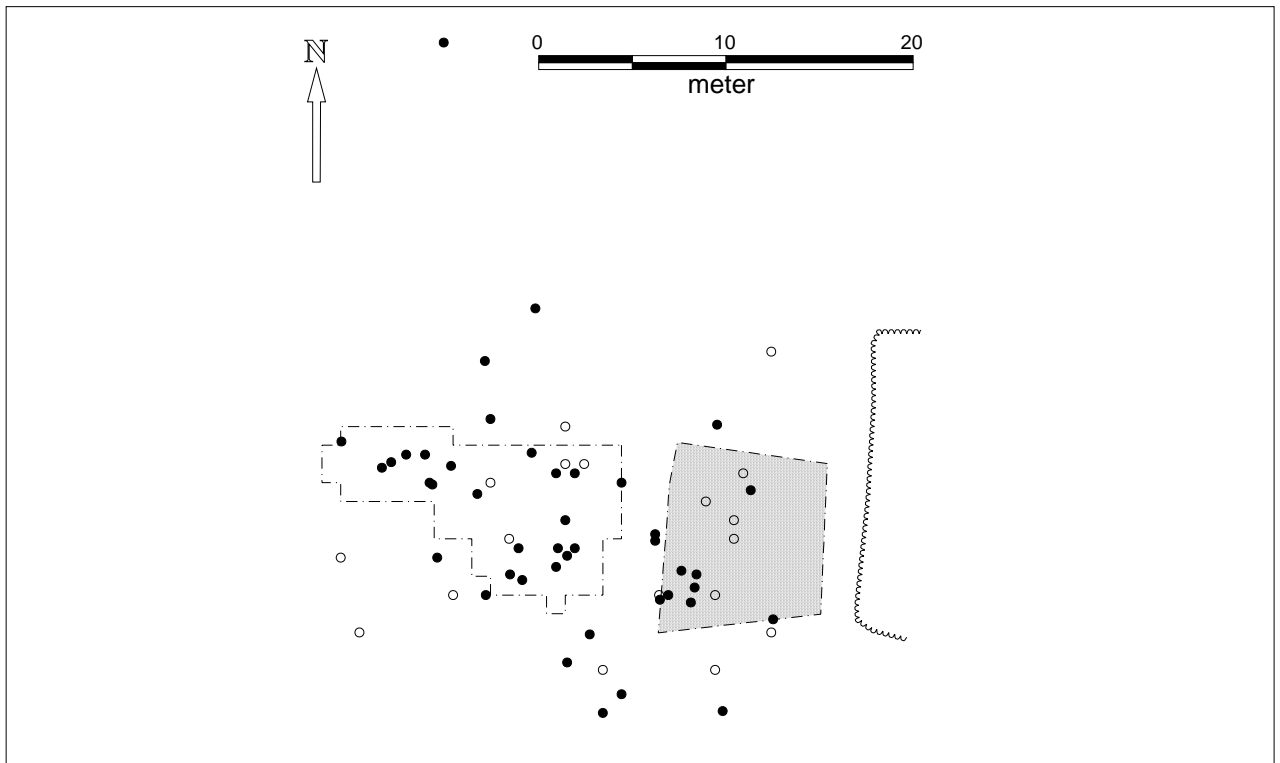
Bilag 1
4-cm kort med angivelse af fundsted

Bilag 2
Udsnit af udskiftningskort (1806)

Bilag 3 Feltplan og spredningskort

Mørk raster: soldede m², ml.-raster: håndgravede m², lys raster: maskinafgravet område
Udfyldt punkt: GPS-indmålt mønt, åbent punkt: GPS-indmålt mønt (uden tilskrivning til fundnr.)

Bilag 5

Anlægsbeskrivelser og snittegninger

A1

Moderne stolpehul fra hegnspæl
Diam. 21 cm, dybde 20 cm

A2

Lille grube (jf. snittegn. 1:10)

- 1: Lys gråbrun let humøs sand med enkelte trækulsnister
- 2: Rødgult fint Undergrundssand

A3

Slettet

A4

Kogestensgrube (jf. snittegn. 1:10)

- 1: Mørk gråbrun meget humøst sand med ildskørnede sten
- 2: Sort trækulfedt og sodet sand med enkelte ildskørnede sten
- 3: Fin gullig undergrundssand

Videre: meget trækul langs kanten (ved overgangen til undergrund); mange ildskørnede sten brændt på begge sider; C-14 prøve udtaget med graveske (= xF); gruben tømt (ingen fund).